

Ústav světových dějin

Posudek vedoucího bakalářské práce

Jméno a příjmení studenta: Vít Volný

Název práce: Reflexe makedonské otázky v českých cestopisech v první polovině 20. století

Jméno vedoucího práce: Ondřej Vojtěchovský

1. Heuristika (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

1.1 Hodnocení použité literatury a pramenů	1
1.2 Úplnost použitých zdrojů z hlediska současného stavu bádání	2

Stručné hodnocení:

Student zakládá svou práci na rozsáhlé pramenné základně představující cestopisné monografické publikace a články českých autorů. Zohledňuje přitom i většinu relevantní české i zahraniční sekundární literatury. Metodologickou inspiraci autorovi poskytla jak zahraniční literatura (Maria Todorova, Vesna Goldsworthy, Milica Hayden-Bakić), tak práce domácí provenience (Hana Sobotková). Z literatury pracující s konceptem obrazu druhého mohl však ještě využít sborníků editovaných L. Klusákovou (Obraz druhého v historické perspektivě, Meeting the Other) a konkrétně pro stereotypizaci Balkánu práci F. Šístka o obrazu Černohorců v českém prostředí.

2. Řešení problému (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

2.1 Volba cíle práce odpovídá zadání	1
2.2 Cíl z hlediska metodologie oboru je zvolen relevantně	1

Stručné hodnocení:

Ústav světových dějin

Autor si předsevzal analyzovat přístup českých autorů cestopisů do Makedonie k tzv. makedonské otázce čili k problému nacionální identity slovanského obyvatelstva této oblasti v první polovině 20. století. Podrobným rozbořením jednotlivých děl dospívá k vlastní interpretaci a hodnověrným závěrům.

3. Hodnocení struktury práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

3.1 Je struktura práce logická	1
3.2 Odpovídá struktura práce metodologii a metodám deklarovaným v úvodu práce	1

Stručné hodnocení:

Práci autor člení logicky a v souladu s cíli deklarovanými v úvodu.

V první části práce na základě české sekundární literatury představuje vývoj dějin Makedonie a makedonské otázky od konce 19. století do ustavení republiky Makedonie a uznání svébytného makedonského národa v Titově Jugoslávii. V další kapitole v chronologickém pořadí podrobuje rozboru všechny české monografické a některé časopisecké texty. Největší prostor přitom věnuje dílům Emanuela Faita, přírodovědce Julia Komárka a malíře a muzikologa Ludvíka Kuby, kteří se z českých cestovatelů po jihovýchodní Evropě věnovali Makedonii nejsoustavněji. Svůj výklad autor uzavírá dílem Karla Konráda, který jako první z českých cestopisců reflektoval dokončení národotvorného procesu makedonského národa po roce 1945.

4. Hodnocení kvality textu práce (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

4.1 Analýza pramenů a literatury	1
4.2 Interpretace pramenů a literatury v jejich vzájemných souvislostech	1

Stručné hodnocení:

Ústav světových dějin

5. Kvalita zpracování (hodnocení známkou 1, 2, 3, 4 – v případě hodnocení 3 a 4 musí autor posudku slovně formulovat hlavní výtky)

5.1 Stylistika a pravopis	2
5.2 Použitá terminologie	1

Stručné hodnocení:

Stylistika je nejslabší stránkou předložené práce. V některých pasážích autor podléhá vlivu dobového jazyka pramenů, což se projevuje nereflektovaným užíváním archaismů. I přes opakovanou kontrolu se v textu vyskytují stylistické a pravopisné chyby. Terminologii však student volí vědomě, kriticky a přiměřeně odbornému textu úrovně bakalářské práce.

6. Celkové hodnocení v rozsahu nejméně 500 znaků:

Předloženou bakalářskou práci považuji za nadprůměrnou. Autor prokázal analytické i interpretační schopnosti, její slabé místo nicméně představuje stylistická úroveň.

Student ve svém textu ukázal, že pohled českých autorů záležel na následujících faktorech:

V prvním období většina autorů hodnotila národnostní otázku v Makedonii na základě svých sympatií pro národně osvobozené úsilí slovanských křesťanských obyvatel Makedonie, přičemž záporně hodnotili jednak osmanskou (tureckou) nadvládu a jednak řecké nacionální aspirace na tento prostor. Na základě církevně správní reality, historické argumentace i etnografické situace považovali slovanské Makedonce za příslušníky bulharského národa.

V druhé fázi, kdy vyvstal spor o Makedonii mezi Bulharskem a Srbskem, se čeští autoři začali dělit podle sympatií k jednomu či druhému slovanskému státu. Většina cestopisců však preferovala nárok bulharský, částečně i z toho důvodu, že tito autoři měli osobní zkušenost působení v Bulharsku, a proto ochotněji naslouchali bulharským argumentům než srbským. Důležitým faktorem v přístupu k makedonské otázce nicméně byla také skutečnost, že až do začátku 20. století bylo v českém prostředí za centrum národně osvobozených snah balkánských Slovanů považováno Bulharsko, které se jevílo ve srovnání s menším a na habsburské monarchii závislým Srbsku progresivnějším a vitálnějším elementem. Ke změně

Ústav světových dějin

v preferencích došlo pak v souvislosti s balkánskými válkami a první světovou válkou, které přispělo k růstu obdivu a autority Srbska, a naopak k diskreditaci Bulharska, jelikož se ve světovém konfliktu postavilo na stranu centrálních mocností. Čeští autoři pragmaticky považovali makedonskou otázku tímto za vyřešenou a přijímali ochotně srbskou interpretaci. Výjimku v krátkém období let 1913-1914 představovali „bulharští“ Češi a v meziválečném období pak Ludvík Kuba, který se na základě své dobré znalosti místních poměrů a vědecké poctivosti odmítal vázat ohledy ke spojenecké Jugoslávii. Konstatoval odlišnost slovanských Makedonců od Srbů, aniž by však sám ještě dospěl k myšlence svébytného makedonského národa. Uznání makedonského národa v Titově Jugoslávii pak ve svém poválečném díle v oslavném duchu kvitoval Karel Konrád.

V. Volný dle mého soudu velmi zdárně ukázal, že pohled českých cestopisců v zásadě po celé zkoumané období vycházel z potřeby české veřejnosti identifikovat se s bojem jižních Slovanů a z tendence posuzovat negativně konflikty mezi jednotlivými jihoslovanskými národy. Čeští cestopisci tak nejprve sympatizovali s Bulharskem a bulharským nárokem na Makedonii, jelikož Bulharsko v jejich očích reprezentovalo nejmocnější, nejprogresivnější jihoslovanský stát a ztělesňovalo podle jejich soudu nejen bulharské, ale obecně slovanské osvobozené úsilí. Po roce 1912 však až na autory spojené s místními zájmy začali čeští cestopisci preferovat rozmáhající se Srbsko. Poté, co se větší část Makedonie stala součástí Srbska, měli čeští autoři sklon považovat makedonskou otázku z hlediska širších slovanských zájmů za vyřešenou. Tento přístup pak, až na výjimku L. Kuby, dominoval reflexi makedonské otázky v meziválečném období. Naopak po druhé světové válce Karel Konrád typicky přijal řešení makedonské otázky v podobě uznání makedonské státnosti a národní svébytnosti, jelikož se jednalo o řešení, které umožnilo makedonským Slovanům identifikovat se konečně s jugoslávským státem, eliminovalo tím předválečný zdroj napětí a přispělo k vnitřní konsolidaci pozitivně vnímané Jugoslávie. Přes dobové polemiky i názorový vývoj reflektující proměny makedonské reality měli čeští autoři jedno společné: Východiskem jejich pozic bylo v zásadě všemi sdílené přesvědčení, že český národní zájem je spjat s myšlenkou vzájemnosti a spolupráce mezi slovanskými národy a státy. V konfliktu mezi konkurenčními slovanskými národy upřednostňovali ty, kteří podle jejich soudu více přispívali myšlence slovanské jednoty. Od let 1912–1913, a pak výrazně po roce 1918 tuto roli podle většiny českých cestopisců plnilo Srbsko, respektive Jugoslávie. Po první světové válce také „český pohled“ ovlivňoval státní zájem vlastního československého státu, kterému byly milejší zájmy

Ústav světových dějin

spojenecké a geograficky bližší Jugoslávie než vzdáleného Bulharska. Na hodnocení makedonské otázky se také podepsal odpor vůči hnutím narušujícím stabilitu Jugoslávie a přání, aby tento stát rychle dosáhl konsolidace a podpory většiny svého slovanského obyvatelstva. Uznání makedonského národa a ustavení republiky Makedonie, které vedly k identifikaci slovanských Makedonců s jugoslávským státem, se setkalo v českém prostředí s uspokojením, což ukazuje i cestopisný text Karla Konráda. Nejen z důvodů přerušení a následné politické citlivosti vztahů s Jugoslávií, ale i vzhledem k vyřešení makedonské otázky pak po roce 1948 zájem české cestopisné literatury o tuto oblast i o její politické problémy značně poklesl.

Tyto závěry považuji za velice přínosné. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako výbornou.

7. Otázky a připomínky k obhajobě:

1. Autor by mohl osvětlit specifika stereotypu Balkánu v českém prostředí ve srovnání s tzv. západním balkanismem, jak jej chápou Maria Todorova či Vesna Goldsworthy.
2. Jak by autor vysvětlil poměr mezi tzv. odbornou, žurnalistickou a politicky angažovanou rovinou české percepce makedonské otázky.
2. Dále by mohl nastínit, jak se makedonská otázka projevovala v československo-jugoslávských a československo-bulharských vztazích v socialistickém období.

Navržená známka:

Výborně

Datum:

24. 5. 2017

Podpis:

PhDr. Ondřej Vojtěchovský, Ph.D.